

Фауна, распределение, биология и охрана птиц западной части Степного Крыма

В. Н. Кучеренко

Украинская противочумная станция МОЗ Украины

1. К орнитофауне западного Крыма отнесено 293 вида птиц, из которых 125 видов являются гнездящимися. Гнездование 4-х видов приводится для региона впервые.

2. В зональных ландшафтах преобладают средиземноморские виды, доля которых уменьшается в агроценозах, а по типу питания преобладают растительноядные, при этом агроценозы отличает увеличение спектра питания. В околородных биотопах наибольшее видовое богатство отмечено на внутренних водоемах, наименьшее – на морских пляжах. По сравнению с искусственными биотопами, балки Тарханкута отличает меньшее видовое богатство, максимальное количество видов при наименьшей плотности отмечено в населенных пунктах. В балках Тарханкутского п-ова преобладают представители средиземноморского типа, при увеличении антропогенного преобразования территории появляются представители других фаунистических комплексов, в основном, европейских, а также транспалеарктов.

3. В гнездовом орнитокомплексе искусственных биотопах Западного Крыма 18 видов – представители аборигенной фауны, 21 вид вселился в регион, 16 из которых происходит из горно-лесной части полуострова, 5 видов проникли с материковой части Украины. Спорным является происхождение популяции пустельги, кукушки, могильника, белой трясогузки и двух видов воробьев.

4. На весенней миграции в регионе отмечено 242 вида птиц, на осенней — 247. Общее время весенней миграции — 156 дней, осенней — 197 дней. И в весенний, и в осенний период преобладают северо-восточное и юго-западное миграционные направления. Во все сезоны доминирует 2 вида птиц: обыкновенный скворец ($6,5 \pm 6,5$, $\text{lim} = 1,35\text{--}15,8$ ос./км) и грач ($4,2 \pm 2,5$, $\text{lim} = 2,53\text{--}7,95$ ос./км).

5. Выделенные ранее 3 экологических центра биоразнообразия: Тарханкутский, Донузлавский, Сасык-Сивашский к настоящему времени не потеряли своего значения для сохранения редких видов птиц. Выявлены еще 2 участка, важных для сохранения видового разнообразия: оз. Кизил-Яр и оз. Джарылгач. Предлагается придать им статус территорий ПЗФ ранга памятников природы или заказников.

Аналіз конхіологічних особливостей молюсків родини Physidae

А. М. Лейченко

Житомирський державний університет ім. І. Франка

На сьогодні визначення видової належності молюсків родини *Physidae* вкрай утруднене. Це зумовлене тим, що таксономія цієї групи заплутана і вимагає подальших досліджень. Причина цього полягає у наявності чималих протиріч між поглядами представників різних сучасних нам наукових малакологічних шкіл щодо таксономічного складу родини пухирчикових. Малакологи «західної» малакологічної школи («об'єднувачі») нараховують, як і В. І. Жадін (Жадин, 1952), у межах цієї родини відносно невелику кількість видів (3–5), вважаючи, що не вельми суттєві конхіологічні

відмінності не слід брати до уваги як надійні видові критерії. Кардинально протилежної точки зору дотримуються представники «східної» малакологічної школи («роздрібнювачі»). Це Я. І. Старобогатов і його послідовники (Санкт-Петербурзька школа), які нараховують у межах обговорюваної родини значно більшу кількість видів (4–8). Ці малакологи найменші відмінності у морфології черепашок молюсків розглядають як такі, які, на їхню думку, можна вважати за вірогідні критерії видової належності.

Всі таблиці для визначення видів родини *Physidae*, які наявні у сучасній літературі (Старобогатов и др., 2004; Glöer, 2002), побудовані виключно на конхіологічних особливостях молюсків (найчастіше якісних, рідше кількісних). Зауважимо, що цифрові характеристики мірних конхіологічних ознак пухирчикових дотепер ніколи не опрацьовувались методами багатовимірної статистики. Це і зумовило проведення порівняльного аналізу як якісних, так і кількісних показників черепашок пухирчикових задля виявлення комплексу тих із них, за якими види цієї родини різняться або ж виявляються між собою дуже подібними.

У зібраних нами натурних матеріалах і опрацьованих музейних колекціях видову належність пухирчикових встановлено за таблицями для визначення (Жадин, 1952; Старобогатов и др., 1989; Стадниченко, 1990; Piechocki, 1979; Glöer, 2002).

Визначення видової належності пухирчикових за вищезгаданими таблицями не дає цілковитої впевненості у тому, що така сукупність якісних і кількісних ознак може бути використана як надійний діагностичний критерій видової належності молюсків, оскільки показники їх виявляються дуже мінливими. Наприклад, міцність черепашки навряд чи можна вважати абсолютно надійною ознакою, адже вона безумовно залежить від гідрохімічних особливостей водойм, в яких перебувають ці тварини (різний вміст Ca^{2+}). Так само, за категоричну надійну діагностичну ознаку не можна брати і забарвлення черепашки. У особин одного і того ж виду, зібраних у межах однієї і тієї ж водойми, часом спостерігається неоднакове забарвлення черепашки.

Врахувавши все вищезгадане, ми додали до низки ознак, які застосовувалися до наших досліджень при визначенні видів родини пухирчикових, ще одну якісну (скульптурованість поверхні) і дві кількісні (ШВ/ШЧ, ВВО/ВЧ) ознаки. Застосувавши конхіологічні показники для характеристики зібраного нами матеріалу ми створили базу даних, яку було опрацьовано методами багатовимірної статистики і на основі якої було проведено статистичні аналізи (кореляційний, дисперсійний і дискримінантний).

Порівняльна характеристика видового складу личинок хірономід (*Chironomidae*, *Diptera*) річок Криму Бельбек та Чорна

О. М. Летицька*, *В. О. Баранов***, *Г. М. Діамант***

* Інститут гідробіології НАН України, Київ, Україна,

** Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, Київ, Україна

Кримський півострів є цікавим з точки зору біогеографії та екології річкового зообентосу. Є беззаперечні відомості щодо дефектності лімфофауни Криму на фоні різноманітної річкової гідрофауни. Личинки хірономід є важливим компонентом водних екосистем та однією із найменш вивченою групою для даного регіону. В даній роботі вперше наводиться порівняльний аналіз видового складу хірономід двох річок гірського Криму – Бельбеку та Чорної.